Clipă, viață, carte. Profesorul Iacob Cătoiu din Gura Râului la bilanț

Rodica BRAD

Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, Facultatea de Litere și Arte
"Lucian Blaga" University of Sibiu, Faculty of Letters and Arts
Personal e-mail: rfofiu@yahoo.com

Instant, Life, Book. Professor Iacob Cătoiu of Gura Râului at Sum-Up

The book entitled *Life as an instant. Autobiographical benchmarks* (translation from Romanian *Viața ca o clipă. Repere autobiografice*) of the famous marketing professor Iacob Catoiu, originary from Gura Raului, marks the career end of the reputed specialist in marketing, with an amazing scientific honors list and with almost 48 years of academic career. The article presents the coordinates of this absolutely exceptional career. Professor Iacob Catoiu was one of the people who opened the way for marketing in Romania, PhD coordinator, a long time Dean of the Marketing Faculty of the Bucharest Academy of Economic Studies. During his life sequences, the author remembers life stages, PhD studies done in America, pedagogical and scientific devotion, life difficulties, but also success and the joy of professional recognition.

Keywords: Gura Raului, academic career, marketing, SUA, life, devotion, autobiography

„Nasc și la Gura Râului oameni". Așa am înclinat să denumesc în final aceste gânduri și rânduri despre viața și activitatea domnului profesor Iacob Cătoiu, sintetizate de domnia sa într-o carte fascinantă, de bilanț, scrisă din dorința de a învinge timpul și poate toate inerțiile. Intitulez deci astfel dintr-o poziție profund subiectivă pe care mi-o recunosc și anume aceea de a fi eu însămi consăteană cu reputatul profesor Cătoiu, fiu al comunei mele natale, Gura Râului, una dintre cele mai frumoase comune din Mărginimea Sibiului care se bucură de o faimă dată de profilul său cultural inconfundabil.

„Biruit-au gândul" așadar (pentru a folosi alte vorbe memorabile ale aceluiași cronicar), să pornesc această succintă prezentare a cărții prin revelarea originilor și a locului în care s-a născut profesorul Cătoiu. Vatră veche românească, Gura Râului este satul magic binecunoscut atâtor scriitori ai noștri, pe care aceștia l-au îndrăgit și pe care el i-a inspirat, locul binecuvântat unde a fost scrisă *Iarna pe uliță*, dar poate și *Nunta Zamfirei*, pe unde au trecut Eminescu în peregrinările sale prin Ardeal, dar și Slavici, Ilarie Chendi, Agârbiceanu, Șt. O. Iosif, Goga, Iorga și mai recent Cioran, Rebreanu și atâția alții... Poate însă că prezența cea mai atașată de locuri a fost cea a lui Lucian Blaga care a botezat afectiv pentru totdeauna satul, traducându-i numele în limba italiană : *Bocca del Rio*. Și tot el spunea: „E ceva cald și italic la Bocca del Rio, dar și ceva nespus de românesc... La Gura Râului m-am întors la izvoare și ele curg și sună neîncetat".

Și, desigur, nu e doar tradiția locului cea care l-a inspirat pe autorul cărții. Comuna Gura Râului, cu oamenii ei prezenți, dar și cu cei care nu mai sunt decât în amintire este un loc fermecat, pragul de lume în care autorul a văzut lumina zilei într-o vrednică de cinste familie din Gura Râului, asemenea atâtor alți gureni, al căror profil spiritual e parcă sculptat în stâncă, prin lunga coexistență cu lupta, cu zbaterea continuă, cu truda pământului sau cu cioplitul lemnului.

Când am început să citesc cartea domnului profesor Cătoiu, am înțeles că e vorba de o Odisee prin lume, de o întemeiere de școală, de un palmares științific de excepție, de o abnegație și de o dorință de izbândă cum rar mi-a fost hărăzit să văd. Mi-am dat însă seama că este vorba și de o

zestre genetică valoroasă, filtrată prin generații, ca și de o natură puternică, optimistă, orientată într-un continuu *Excelsior* care întruchipează de fapt portretul secular al gureanului...cu secolele lui de muncă, de luptă pentru emancipare națională, pentru propășire și rezistență în fața vicisitudinilor naturii sau ale istoriei...

Când am avansat în lectură înțelegând mai apoi semnificația și încărcătura existențială a experienței americane împărtășite de profesorul Cătoiu, mi-am amintit de lungul șir de gureni plecați în America la sfârșitul secolului al XIX-lea sau chiar în veacul de curând încheiat, în căutarea unei vieți mai bune pentru ei și pentru cei rămași acasă, pe care îi evocă de altfel autorul însuși. Am mai înțeles că era vorba, atunci, în anii de deschidere post sovietică a României de un nou exod, al celor chemați să întemeieze și să construiască cultural și cu statornicie și devotament.

Plecând în America mai întâi cu bursă de masterat și apoi la studii doctorale și postdoctorale,- unicat pentru un român- tânărul Cătoiu avea energia fiului de țăran din Gura Râului pe care destinul îl hărăzise să învețe carte adevărată pentru a o împărtăși celor de-acasă cu lumina minții și cu vocația sa de dascăl de excepție. De aceea, nu este deloc de mirare că Iacob Cătoiu spune că se revigorează de fiecare dată când revine la Gura Râului, de unde și-a tras seva de spirit, de rezistență și de voință printre ai săi, pe care i-a purtat în suflet toată viața și în fața cărora își înclină fruntea cu dragoste și venerație.

Fiul de țăran crescut de mamă, care și-a pierdut tatăl la o vârstă fragedă. Iacob Cătoiu a știut să-i prețuiască mereu pe înaintași, dedicându-le lor și familiei minunatele izbânzi personale și profesionale câștigate cu trudă, cu voință neînduplecată, cu sacrificii pe care le amintește el însuși cu simplitate în cartea sa de bilanț. O carte construită laborios, cu dorința de a înfrunta uitarea care se așează *volens nolens* peste toate ale vieții prin consemnarea cu o precizie impresionantă a datelor, a momentelor de viață, a oamenilor cunoscuți cu al căror destin s-a intersectat profesorul de-a lungul anilor. Romanul unei vieți care se aseamănă mult și cu niște memorii, o carte vie, alertă, informată, documentată și precisă.

Lucrarea este deci o oglindă a unei evoluții profesionale de excepție, abordate de la baza piramidei și ajungând până la cele mai înalte demnități academice și titluri științifice. Dar nu este numai atât. Mai este și o reflecție lucidă și personală a perioadelor istorice pe care le-a trăit autorul care și-a făcut studiile superioare la Academia de Studii Economice - București, în anii `60 (pe care le-a absolvit ca sef de promoție, după ce a absolvit ca elev excepțional Școala din Gura Râului și apoi Liceul Gheorghe Lazăr din Sibiu). Asprimea și dificultățile vieții de zi cu zi din familia lui rămasă fără sprijinul tatălui sunt evocate cu o memorie fabuloasă, dar lipsurile mărturisite nu știrbesc nimic din frumusețea și farmecul vieții în satul natal și mai ales din vârsta copilăriei care echivalează cu paradisul. Feciorul de țăran plecat la oraș după ce a fost ales și susținut de dascălii săi și de familie (care au văzut în el o vocație și un destin dedicat învățăturii), „Butu lu` Cătoi din târg", așa cum i se spune și astăzi uneori în comuna natală avea să parcurgă un lung drum al afirmării, nelipsit de greutăți și de sacrificii. Firele sorții s-au împletit însă spornic în destinul său de universitar, dar și în cel de soț și de tată, de frate sau de consătean de frunte și de fiu al satului, de existența căruia îți vorbește orice gurean.

Titrată inspirat *Viața ca o clipă. Repere autobiografice*, cartea lui Iacob Cătoiu apărută în 2014 la Editura ASE București în colecția „Profesor la ASE. Experiențe afective" te captează constant de la titlu și de la coperta (din care îți zâmbesc atât tânărul Cătoiu bătând la porțile consacrării, cât și autorul septuagenar, cu bucuria împlinirii și a recunoștinței) și până la ultima pagină la care poate te gândești când vezi mulțimea celor aproape cinci sute de pagini (cu aproape 300 fotografii), dar pe care o descoperi totuși repede în finalul cărții ce exprimă perspectiva unei vârste în care cu adevărat omul culege roadele pârguite în toamna vieții...

Viața ca o clipă, pentru că ea este o sumă de clipe, dar și pentru că are această uluitoare calitate de a se concentra într-o clipă strălfulgerată poate atât de trecere, cât și de veșnicie, dar și de a se dilata cuprinzând întreaga viață. Clipa aceasta dilatată pe durata unei vieți este ea însăși o viață, consemnată pe hârtia cărții, cu liniile esențiale și de destin pe care autorul însuși le stabilește prin capitolele ei ce nu sunt altceva decât feliile de viață trăită, de destin. Iată câteva din ele, intitulate simplu, uneori ușor metaforic,dar văzute ca jaloane, ca ape din care se adună destinul, asemenea unui râu care crește mereu prin afluenți: „Copilăria la Bocca del Rio", „Prima tinerețe-cinci ani student la Facultatea de Comerț, Institutul de Științe Economice din București," „Debutul carierei didactice universitare la Academia de Studii economice din București", „Cea dintâi experiență americană, studii de masterat și doctorat în marketing la Indiana University", „Din nou universitar la Alma Mater", „Studii postdoctorale la Kelllogg Graduate School of Management", „Un sfert de veac de complexă activitate postdecembristă", „Patru decenii de învățământ superior de marketing în România", „Întregirea carierei universitare. Activități sociale relevante".

Un iureș de evenimente, de date și informații, una mai precisă decât alta, (vădind o veche intenție de consemnare a vieții prin scris), de reflecții despre semnificația cărămizilor pe care autorul le-a așezat la clădirea monumentală a școlii de marketing din România, dar și remarci interesante și pertinente despre școala românească de economie, despre oamenii ei importanți, ca și observații juste despre calitatea învățământului academic românesc din perioada comunistă sau despre eforturile supraomenești pe care le făceau universitarii la vremea aceea pentru a rămâne conectați la fluxul informațional internațional, dar și la curentele de gândire

Iacob Cătoiu

Sursă foto: http://monitoruldesibiu.com/wp-content/themes/snapwire-master/timthumb.php?src=http%3A%2F%2Fmonitoruldesibiu.com%2Fwp-content%2Fuploads%2F2013%2F08%2FTilisca33-1024x682.jpg&q=90&w=604&zc=1

din lumea academică din străinătate. Bursa pe care autorul a câștigat-o prin concurs la începutul vieții sale profesionale a avut semnificația magică a unei ferestre deschise spre lume, prin care s-au întrezărit normalitatea, libertatea de gândire, excelența academică, modelele culturale, sensul evoluției și firul roșu al propriei cariere. Transplantat în pământ american, tânărul Cătoiu și-a folosit întreaga energie și inteligență pentru a răspunde provocărilor, pentru a face față exigențelor unora dintre cele mai bune universități din lumea liberă, ale doctoratului în domeniul puțin bătătorit al marketingului din România. O școală pe care a proiectat-o mai apoi în acțiune didactică împlinită mai ales după Revoluție.

O carieră didactică de 48 de ani, dedicată învățământului universitar din România prin care Iacob Cătoiu a excelat în domenii precum marketingul național, internațional și strategic, a predat 25 cursuri la 11 universități din țară, la Indiana University, a condus un număr impresionant de doctorate (46) și a desfășurat o activitate științifică de mare ținută (58 cărți, manuale și cursuri universitare, sute de conferințe în țară și străinătate, zeci de studii de specialitate. Decan al facultății de Comerț și apoi al nou înființatei Facultăți de Marketing de la Academia de Studii Economice din București, Iacob Cătoiu este copreședinte al Asociației Române de marketing și a numeroase Asociații internaționale, doctor honoris causa al mai multor universități Iacob Cătoiu este, nu în ultimul rând, și președintele Asociației Mărginenilor și cetățean de onoare al comunei Gura Râului și al județului Sibiu.

O viață academică întinsă deci pe durata unei întregi perioade istorice, adică cea în care s-a întemeiat școala românească de marketing prin marii ei reprezentați din București, dar și din celelalte centre universitare românești, școală în care Iacob Cătoiu ocupă un loc de cinste. Cartea este o radiografie trăită așadar pas cu pas, aceea a unei deveniri prezentate din interior ca realitate sufletească trăită, un film al vieții și al experienței și excelenței academice. Clipele trăite sunt daruri, crede autorul, manifestând un optimism și o recunoștință greu de regăsit astăzi, față de viață, față de profesorii săi, față de colaboratori, față de studenți, masteranzi, doctoranzi, de rude și prieteni... Gratitudinea pentru tot ce a fost, sentimentul datoriei împlinite, bucuria construcției și, nu în ultimul rând, acest optimism molipsitor, autentic și viu care a îngenuncheat atâtea dificultăți, vicisitudini și poate compromisuri... O carte prin care trăiesc și poate retrăiesc fragmentar oameni, vie și pozitivă, în care chipurile răsar din pagini cu bucuria de a fi fost astfel imortalizate.

Document și bilanț, memorii și roman, o carte care incită, dă lecții, învățându-ne lucruri de viață, care înregistrează, evocă, reînvie oameni și ani, recuperându-i prin forța memoriei din negura vremii. O viață dăruită de Dumnezeu și re-dăruită, la rândul ei, prin Iacob Cătoiu oamenilor, studenților și doctoranzilor. O pildă despre bucuria de a trăi, cu bune și rele, într-un sens ascendent, acela al clipei următoare pe care autorul o evocă atât de elocvent în finalul cărții: ”Cred că aici este momentul să închei povestea unei vieți care s-a scurs, cu bune și cu rele, atât de repede, în care am încercat să redau cât mai fidel, în modul cel mai simplu cu putință, momente semnificative din călătoria mea prin hățișurile existenței. Mulțumesc Divinității că m-a ajutat să ajung la acest reper și sper să mă mai bucur în continuare de lumina fiecărei zile pe Planeta noastră atât de generoasă cu noi toți, alături de cei dragi.”